

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ad Iesuitarvm Assertionēs, Ex Epistola Priori Divi Pavli ad
Timotheum, in Schola Dilingana disputatas, quibus totum
Papatum stabilire conati sunt, pia responsio**

**Bidembach, Wilhelm
Osiander, Lucas**

Tvbingæ

VD16 B 5358

Vnius vxoris virum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36892

nec doctrina nec moribus tales sint, quales Paulus describit? Quorsum igitur opus est diu multumque disceptare, de ipsis nominibus & discriminatis gradibus Presbyterorum & Episcoporum? cum hodie in Papatu tales monstrari nequeant, qui id sint quod præ se ferunt, sed plerique (vt Seneca inquit) personam malint quam faciem. Itaque exhibeant nobis prius Iesuitæ veros Presbyteros & Episcopos, tum non tantum Episcopum Presbytero superiore agnosceremus & venerabimur, verum etiam, si sic ipsis placeat, utrosque tum Cardinalibus, tum Cardinalium creatori, summo Pontifici, antefereamus.

IESUITÆ.

Unius vxoris virum.

II. Quando necessum fuerit, vt ex his qui mariti sunt, aut fuerint, aliquis fiat Episcopus, cauet his verbis Apostolus, ne is

Digamus sit, sed vnus tantum expertus nuptias. Esse autem

verba hæc hoc modo interpretanda, ex eodem Apostolo constat,

cum paulo inferius eandem ferat legem de viduis, & ex Patri-

bus ferè omnibus, Clemente scilicet, Siricio, Innocentio primo,

Tertulliano, Hieronymo, Ambrosio, Augustino, Primasio, Se-

dulio, Anselmo, Haymone atque Patribus Concilij Agathensis: &

ex Græcis, Origene, Epiphanio, Oecumenio, cum quibus Chry-

sostomus & Theophylactus numerandi sunt, qui, etsi quandam

aliam attingant interpretationem, hanc tamen libentius ample-

ctuntur. Sententia verò nouorum Evangelicorum, qui

verbis his præcipi aiunt Presbyteris coniugium, Vigilantium.

Cap. 5. Clem.
Const. lib. 2, ca.
2, Serit. epist. ad
Hime. Tarracō.
Epist. Innoc. epi.
3, ad Exupe.
Leo epist. 82. ad
Anast. Thell.
episc. Zach. epi.
ad Bonifac.
Tertul. lib. 1. ad
vxorem, Hiero.

rium quidem ducem habent, Catholicorum verò neminem. ad Gerunt. Aug. gust. de bono coniug. cap. 18. Orig. cont. Celsum. Epiph. hæres. Catharorum. Reliqui in hunc locum. Concil. Agath. c. 1, 9, 16.

RESPONSIO.

D Vos constat esse neruos regni Pontificij: alterum, Hierarchicum ordinem, quo se vncta & rafa cohors sacrosanctam & inuiolabilem fecit: Nos *Item. Smite has abies.* lite (inquiunt) tãgere Christos meos. Alterum: Cœlibatum, quo id effecerunt, primum, vt sine curis & communibus molestijs humani generis vitam Epicuream degerent: deinde, vt opes illæ Ecclesiasticæ, Persica Gaza maiores, perpetuæ essent, ac nunquam deficeret, quod Epicuri de grege porcis alendis sufficeret. Cum autem impuro suo cœlibatui maxime hunc Apostoli locum obstare viderent, quo Episcopum describit vnus vxoris virum, varijs & indignis modis eum interpretati sunt. Alij enim omnia in intempestiuas allegorias commutare soliti, per vnus vxoris virum, vnus Ecclesiæ pastorem intelligendum esse voluerunt. Quod figmentum omnes *negligentes* huius loci respuunt, & illud præsertim, quod de propria domo curanda, regendaq; subsequitur. Si quis (inquit) proprię domui præesse nõ nouit, quomodo Ecclesiam Dei curabit? Ideoq; iam Papistas ipsos istius delirationis suppudet: Alij dictum Pauli ita interpretantur, quasi excludere voluerit vxorum pluralitatem, non autem admittere vnitatem. Sed facile est cernere, isthoc glossemate

L vim

vim apertam fieri verbis Paulinis, quibus Episcopo vxor vna conceditur. Sunt qui Paulum dicant admittere quidem ad Episcopatum eum, qui aliquando vxorem habuerit, non autem qui iam nunc habet: ita hanc vxoris vnitatem ad tempus præteritum referunt, vt qui Episcopus sit futurus, ei impedimento esse non debeat, fuisse aliquando monogamum. Verum & hoc glossema verbis Paulinis confutatur. Non enim dicit: oportet fuisse, sed, oportet esse. Et paulò post eum de Diaconis loquitur, præsentis verbo vtitur, inquit: Diaconi sint vnius vxoris mariti. Et ad Titum: Si quis est inculpatus, vnius vxoris vir. Ac ne cauillationibus locus relinquere-
 tur, Paulus ipse cauere voluit, effectis matrimonij in medium prolatis, prole scilicet ipsa, ex qua bene & recte educata, argumentum sumit boni Episcopi: contra, ex eadem male & ad turpitudinem instituta, mali & nequam Episcopi. Alij harum ineptiarum pertæsi, pulchrè sibi sapere visi sunt, si hęc monogamum tantum, ad Episcopatum à Paulo admitti dicerent, arceri verò eum, qui secundas esset expertus nuptias, quem ipsi, & mali Grammatici & non boni Theologi bigamum vel digamum vocarunt. Hos inter Iesuitæ sunt, qui, quanto illis in linguarum cognitione præstant, quantoq; foeliciori tempore viuunt, quam alij aliquot antè seculis vixerunt, tanto minus excusationis merentur in peruersitate sua, qua in claram lucem obscuras densasq; tenebras inferunt. Perspicuum enim est, Apostolum simpliciter hoc velle, vt Episcopus simul non habeat plures vxores, quemadmodum tunc quidam ex Iudæis, quidam

Tit. 7.

dam etiam ex Gentibus conuersis adhuc habebant. Nam apud Iudæos quidem, ex peruersa Patrum imitatione, quibus quod licuisset, idem sibi quoque licere arbitrabantur, polygamia propemodum pro lege obtinuerat: apud Gentes verò, & cum primis orientales, plerumque non ea religione & fide colebantur matrimonia qua decebat. Ergo, ne de impudicitia et leuitate suspectus sit Episcopus, vult Paulus Episcopum non esse polygamum, hoc est, simul vno & eodem tempore plurium vxorum, quam vnus, maritum. Itaque etsi accesserint interdum secundæ aut tertiæ nuptiæ, aut si vidua ducta fuerit, in hanc sententiam Pauli non admissum erit crimen, modo Episcopus simul non habeat plures vxores, sed vnam. Non enim secunda vxor, minus quam prima tum in adiutorium (vt olim loquebantur) tum in remedium data est: & si semel melius est nubere quam vri, certè & secunda vice melius erit, ac si primum coniugium honorabile est, secundum quoque nemini, nisi Montani deliria sectanti, probrosum erit ac ignominiosum. Volo (inquit Paulus infra) iuniores duas nubere, liberos gignere, domum administrare, nullam occasionem dare aduersario, vt habeat maledicendi causam. Cur non etiam iuniores viduos hoc priuilegio vti concedes, si non singulari dono continentiæ præditi sint? Alibi enim pronunciat Apostolus: Vnusquisque proprium donum habet ex Deo, alius quidem sic, alius sic. Et statim: Dico autem inconiugatis & viduis, bonum est eis, si manserint, vt & ego; QVOD SI NON CONTINENT, MATRIMONIUM CONTRAHANT. Cur tu coniugium etiam

Episcopus polygamus

1. Cor. 7.
Heb. 13.

1. Tim. 5.

1. Cor. 7.

L ij secundum

secundum illis negabis, quibus tu donum continentia, quo fortassis ipsemet cares, tribuere non potes?

Sed ne videamur omnibus veterum scriptorum Ecclesiasticorum suffragiis destitui, age quid de hoc loco Pauli Hieronymus senserit, expendamus: cuius testimonium tanto maioris ponderis in hac causa erit, quanto aliis hic vir non tantum secundis verum etiam primis nuptiis, & non sacerdotum modo, verum etiam aliorum hominum coniugio iniquior esse solet. Sic igitur eo ipso libro, quo virginatatem propè supra cœlum efferre conatur, aduersus Iouinianum scribit: Si Samuel nutritus in tabernaculo, duxit vxorem, quid hoc ad præiudicium virginatatis? Quasi non hodie quoque plurimi sacerdotes habeant matrimonia, & Apostolus Episcopum describat vnus vxoris virum, habentem filios cum omni castitate. Idem extra disputationem, sedatis affectibus, vbi verba Pauli, de quibus agimus, interpretatur, sic ait: Quidam de verbis Pauli ita sentiunt: Iudaicæ consuetudinis (inquiunt) fuit, vel binas vxores habere, vel plures. Quod etiam in veteri lege de Abraham & Iacob legimus. Et hoc nunc volunt à Paulo esse præceptum, ne is, qui Episcopus eligendus est, vno tempore duas pariter habeat vxores. In epistola item ad Oceanum, sic inquit: Ex Iudæis erat Apostolus: prima Christi Ecclesia ex Israël reliquijs congregabatur. Sciebat lege concessum, et exēplo Patriarcharū ac Mosi familiare populo nouerat, in multis vxoribus liberos spargere. Iphis quoque Sacerdotibus huius licentiæ patebat arbitriū. Præcipit ergo ne eandē licentiā Ecclesię sibi vendicent

Hierony. lib. 1.
aduer. Iouinia.

Hiero. in epist.
ad Tit. 1.

Idem ad Oceanum.

dicent Sacerdotes, ne bina pariter & trina sortiantur coniugia, sed vt singulas vno tempore vxores habeant. Hanc interpretationē adfert Hieronymus verborum Pauli. Et si autem plures quoque adferat, tamen alias prorsus improbat, alias vocat coactas, nonnullas superstitiosas magis quam veras. Hanc verò, quam recitauimus, minime reprehendit. Itaque Hieronymo ad Gerontianum, quam epistolam Iesuitæ citant, opponimus Hieronymum ad Oceanum. Quod si quis hæc contraria apud eundem authorem miratur, quid restat aliud, quam vt istis riuis relictis, ad fontem recurramus, ac Pauli verba expendamus, quod supra à nobis factum est? Donabimus igitur Iesuitis hac in parte plerisque veteres scriptores: & nobis Paulum retinebimus, quid enim cum hoc collatus valebit fictitius Clemens? quid impuri cœlibatus author & cum natura ipsa pugnans legislator Siritius? quid minime innocens Innocentius? cuius illa extat nocentissima vox, Sacerdotibus coniugatis, quia immundi sint, omnia immunda esse? quid Tertullianus, aperte cum in alijs, tum de Monogamia præsertim Montanizans? quod ipse etiam beatus Rhenanus notauit: quid Origenes à multis ne Ecclesiæ quidem filius creditus? quid Epiphanius omnino *μισόγυνος* & *μισόγαμος*? Quid illi ceu minorum gentium Diu, Oecumenius, Primasius, Sedulius, Anselmus, Haymo? quos tamen, quia ad manum non habuimus, non potuimus inspicere. Sed hoc minime prætereundum duximus, quod Augustinum (qui vnus nobis instar aliorum plurimorum esse debet) summa vi renitentem in partes suas

L iij trahere

proh Iesuitæ

trahere conantur, cum is omnium maximè nostram interpretationem confirmet, suoq; calculo adprobet. Is enim libro primo de bono coniugali cap. 17. proluxè disputat, quare licuerit Patribus plures habere uxores; quia scilicet pertinebat (inquit) ad dispensationem Propheticam, id est (vt infra cap. 18. declarat) præfigurabat eorum coniugium spirituale illam Christi & Ecclesiæ coniunctionem, quod sicut plures uxores vni viro adhærebant, ita ex omnibus gētibus Ecclesiæ plures vni viro subditæ future essent Christo: docetq; ibidē, sicut Dominus vnus possit esse multorū seruorum dñs, nō autē vnus seruus multorū Dominorum seruus, ita nō fuisse cōtra naturā nuptiarum, vt plures fœminæ sint iunctæ vni viro, quia plures possint ab vno fœtari, vna verò à pluribus non possit. Hæc est (inquit) principiorum vis, vt plures fœminæ vni viro sint, sicut multæ animæ vni Deo rectè subduntur. Ideoq; non est verus Deus animarū, nisi vnus: vna verò anima per multos falsos Deos fornicari potest, non fœcundari. Et statim cap. 18. Sed quoniam ex multis animabus vna ciuitas futura est habentium vnā animā, & cor vnum in Deum: quæ vnitatis nostræ perfectio post hanc peregrinationem futura est, vbi omnium cogitationes nec latebunt inuicem, nec inter se in aliquo repugnabunt: propterea Sacramentum nuptiarum temporis nostrī sic ad vnum maritum & ad vnā uxorem redactum est, vt dispensatorem Ecclesiæ non liceat ordinari, nisi vnus vxoris virum, (attende diligenter ad antithesin, quæ aliter constare non potest, nisi intelligatur, vt apud nos, de vno &

& eodem tempore) quod acutius intellexerunt, qui nec eum, qui catechumenus vel paganus habuerit alteram (id est, si etiam ante professionem Christiane religionis vna non contentus, alteram etiam duxerit) ordinandum esse censuerunt. Et paulo post: Sicut foemina, & si catechumena fuerit vitata, non potest per Baptismum inter Dei virgines consecrari: ita non absurde visum est, eum qui excessit vxorum numerum singularem, non peccatum aliquod commississe, sed normam quandam Sacramenti amississe, non ad vitæ bonæ meritum, sed ad ordinationis Ecclesiasticæ signaculum necessariam. Ac per hoc sicut plures vxores antiquorum Patrum (obserua antithelin) significarunt, futuras nostras ex omnibus Gentibus Ecclesias vni viro subditas Christo: ita noster Antistes vnius vxoris vir significat, ex omnibus gentibus vnitatē vni viro subditam Christo. Hac ille. iam intelligens & cordatus lector ipse iudicet, quam inconuenienter ad stabiliendam firmitatem suam glossulam Augustinum Iesuitæ allegauerint. Quancūq; iura Canonica secuti videntur, quæ Augustini verba eodem modo, quo Iesuitæ, peruertunt, & in alienum sensum detorquent, ita si cæcus cæcum, Canonista Iesuitam, ducat, ambo in foueam cadunt.

Agathense Concilium, quod allegant, eadem superstitione laborat, qua pleriq; Patres, de non ordinandis digamis. Neq; mirum est, cum sibi Innocentij ordinationē, & Siricij auctoritatē sequendā proposuerit, vt ipsummet Canone 9. fatet, hac profectio in parte, & multis alijs, non tam ^{apertè} quàm Agathense.

se.

se. Quod facilius agnoscet & libentius fatebitur, qui cum isto Agathensi Concilio Gangrense contulerit, in quo non Siricij, non Innocentij, sed sacrarum scripturarum authoritas, norma iudicij & decretorum fuit.

Penè præterieram, quod Iesuitæ in fine huius Assertionis hæreseos insimulant nouorum Euangelicorum (vt istis blasphemare libuit) sententiam, qua præcipi dicant Presbyteris coniugium: hanc enim aiunt, Vigilantium quidem ducem habere, Catholicorum verò neminem. Etsi autem nō statim hæreticum est, quod Vigilantius docuit, atq; hic fortasse, multis qui contra ipsum scripsere, fuit in sacris literis vigilantior atq; intelligentior, tamen nescio an inter nostros aliqui sint, qui tanq̄ necessariam rem in Episcopo requirant, vt sit coniunx. Nam vt in Christo non est mas nec foemina, sic inter mares eorū eodem non est coniugatus nec cœlebs, nec viduus, modo castè & continenter viuat, cum in coniugio & viduatu, tum in cœlibatu. Ac siquidem Episcopus donum continentiae non habet (non enim omnes capiunt verbum hoc) præceptum ei diuinitus esse affirmamus, vt vxorem ducat, vitandæ fornicationis causa. Propter supra, inquit, vitanda, suam QVISQVE (ergo etiam Episcopus) vxorem habeat. Sin verò Episcopus isto singulari dono, quod Angelicum magis est quàm humanum, ornatus est, quis contra Christi & Pauli consilium, eum adiget vt vxorem ducat, qua sine incommodo & sine peccato carere potest? Itaq; Ioannis quidem Baptistæ virginitatem, Ambrosij, Chrysoptomi, Basilij,

Matth. 19.

Basilij & aliorum cœlibatum miramur: Petri autem
 & Hermogis, Spiridonis, Tertulliani, Hilarij & si-
 milium coniugia æquè laudamus & veneramur. Heb. 13.
 Honorabile enim est coniugiũ INTER OMNE S etiã
 Episcopos. Sed tamẽ nos existimamus, Pauli verba
 in hoc loco, nõ esse precipientis, nec tamẽ etiam per-
 mittentis tantum, vt alibi inquit Hieronymus, Ap-
 ostopolos eo tẽpore permisisse, vt Episcopus esset vo-
 nius vxoris vir, quando recenti adhuc Ecclesia non
 poterant inueniri tot virgines, nec cœlibes quidẽ,
 quot Episcopis & Sacerdotibus opus erat. Hoc
 profectò nimis frigidè dicitur. Non enim permittit
 tantum, sed & probat in Episcopo coniugium, si
 modò id intra hos limites consistat, vt simul vna
 duntaxat vxor habeatur. Rectius igitur Chrysosto-
 mus: Non hoc, inquit, veluti sanciens dicit Aposto- Chry. in 1. Tim.
3. hom. 10.
 lus, quasi non liceat absq; vxore Episcopum fieri, sed
 eius rei modum constituens: Iudæis quippe licitum
 erat etiam secundo matrimonio iungi, & duas ite-
 dem habere SIMVL vxores, honorabiles enim nup-
 tiã, &c. Et idem alibi. Si quis (inquit) inculpatus, In Tit. Hom. 3.
 vnus vxoris vir, filios habens fideles, non obnoxius
 os crimini *ἀσώβητος* aut inobedientes. Cuius rei gratia
 etiã talẽ in medium adducit? Obturat os hareticis,
 qui calumniantur nuptias, ostendens, quòd non sit
 res detestanda, sed tam honorabilis, vt cum ea possit
 etiam in sanctum thronum ascendere.

Ex his dictis apparet, tantum abesse, vt Paulus in
 Episcopo coniugium tanq; viciũ improbet, aut
 tanq; malum necessarium (sicut Ethnici quondam)
 permittat, vt etiã in virtutum, quę Episcopo digne

M sunt,

sunt, catalogo recenseat, ac vel hinc maximè con-
iugij honestatem cõmendet, quòd Episcopum quoq;
non dedeceat: vt potè cum quo aliquis possit ad fans-
ctum Episcopatus solium (vt Chrysostronus loquitur)
euehi. Hæc igitur à Paulo inter boni Ecclesiæ
ministri rationes scripta sunt, coniugium habere,
domui suæ benè præesse, liberos pios & obediens
educare: quale quid de cœlibatu si protulerint le-
sistæ, in curru triumphali eos collocabimus.

I E S V I T Æ.

III. *Hæc igitur reiecta expositione, quæ præceptum inducit,*
Matth. 19. Mar. Christi, Pauliq; consilio contrarium, quæ innumeros sanctos
10. 1. Cor. 7. Hieron. damnat, & omni prorsus repugnat rationi, nos de cœlibatu sa-
Iouini, Origen. cerdotum, hæc affirmare non formidamus: Primum ex sacris
ho. 23. in Num. liceris concludi, Christi discipulos, si qui uxores, antequam
August. li. 1. de Christum sequerentur, habuerint (quod de solo Petro constare
c. 7. & de libero Hieronymus ait) ab ijs deinceps abstinuiffe: Deinde in Ec-
arbit. li. 1. cap. 2. clesia Dei, nullum ynquam fuisse morem, vt à Sacerdote
Cano. Apo. 27. post sacrum ordinem susceptum, vxor duceretur: Nunquam e-
Calix. dist. 27. c. etiam, vbi Canones seruati fuerunt (Epiphano atq; traditione
Presby. Conci. testante) Presbyteris, Diaconis, & Hypodiaconis licuisse, ex
Neocæsar. c. 1. vxore antè sacrum ordinem ducta, filios procreare. Ad hæc,
Carthag. 2. ca. 2. Calced. c. 13. Sy- nunquam Episcopos (quicquid esset in locis quibusdam Pres-
nod. que dicitur byceris permissum) nisi vel cœlibes vel se ab vxoribus absti-
sexta. ca. 3. & 6. nentes, fuisse consecratos: Deniq; in Ecclesia Græca, cum sacris
Leo epist. 82. ad ordinibus (saltem quando cœlibes sacris iniciabantur) coniun-
Anast. Epiph. etum fuisse votum, aut promissionem castitatis, idq; Apostolo-
hæres. 59. Euf. li. rum vel Ecclesiæ antiquo statuto, alioqui, nulla videretur fuisse
1. de demonst. causa,